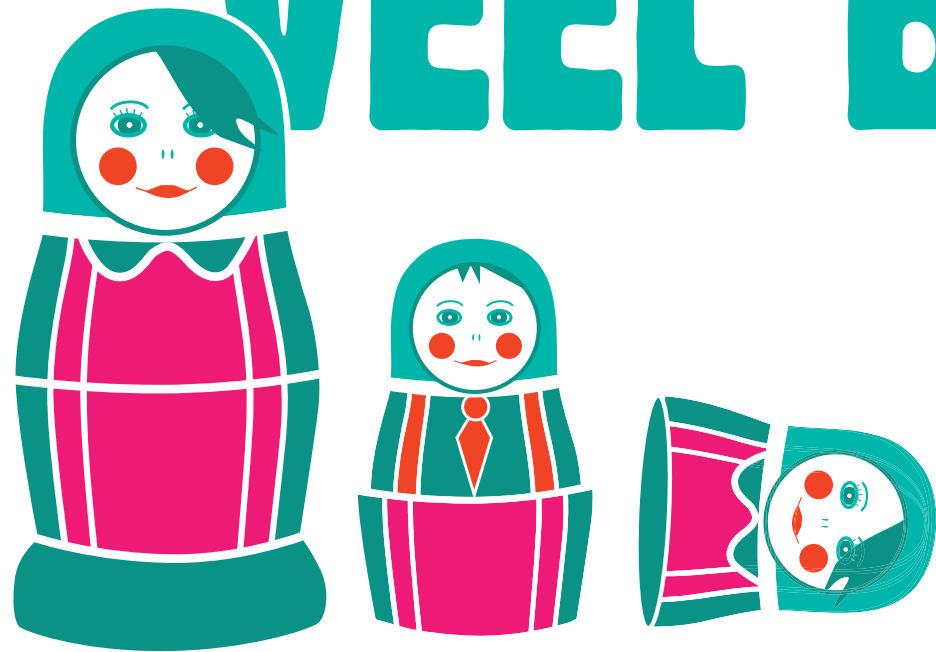

Loes' dochter Marike werd haar zoon Martijn

'HIJ ZIT NU LETTER LIJK EN FIGUURLIJK VEEL BETER IN ZIJN VEL'

Tot ruim acht jaar geleden wist Loes (63) niet beter dan dat ze een dochter had die Marike heette. Inmiddels is ze de trotse moeder van haar transgenderzoon Martijn. Openhartig vertelt Loes hoe ze zich door een periode van ongelof, ontkenning, boosheid en verdriet heen wist te slaan en uiteindelijk de nieuwe identiteit van haar kind omarmde.

Tekst: Susanne Hellendoorn - Beeld: Mijn Geheim

Dick en ik trouwden jong en werden na tien jaar ouders van een prachtig meisje: Marike. Ik was toen dertig, stopte met werken en ging fulltime moederen. Onze dochter was een vrolijk meisje. Toen ze anderhalf jaar oud was, werd haar vader echter ziek. Ons onbezorgde gezin kreeg ineens te maken met ziekte, strijd en angst. Ik werd een moeder die veel bezig was met de ziekte van haar man. En Dick was natuurlijk niet meer de energieke vader die hij had willen

zijn. Na twee jaar ziekte overleed hij. Hoewel ik er met Marike altijd het beste van heb gemaakt, heeft ze uiteraard een andere jeugd gehad dan de meeste kinderen. Het is niet altijd even gemakkelijk om op te groeien in een gezin waarin zo'n zware ziekte een rol speelt. De eerste jaren na Dicks dood was het thuis ook niet altijd even leuk. Ik ben lang van slag geweest. Toch kan ik oprecht zeggen dat Marike - afgezien van haar vaders ziekte - een goede jeugd heeft gehad.

Toen ze een jaar of vijf was, pakte ik het leven weer op. Marike zat lekker in haar vel, speelde veel buiten en was vaak samen met buurtkinderen. Ze was geen meisje-meisje. Misschien zelfs wel ietwat jongensachtig, met haar alsmaar korter wordende kapsel. Maar ja, ik bracht haar zelf steeds naar de kapper. En eerlijk is eerlijk: ze had ook geen haar om lang te laten groeien. Verder was ze echt net zo hard bezig met meisjesspelletjes als met jongensdingen. Marike had barbies en vond de lichtgevende jurken van die

poppen prachtig. Dan stond ze in het toilet met het licht uit om te kijken hoe mooi die lichtjes fonkelden.

Somber en boos

Pas in de puberteit begon Marike zich af te vragen of ze wellicht lesbisch was. Dat had ik prima gevonden. Ik wist dat het dan niet altijd even gemakkelijk voor haar zou zijn, maar wat is, is zo. Ze leerde andere meiden kennen die met dezelfde gevoelens worstelden. Toch kwam ze er niet echt uit. Eén ding wist ze zeker: ze was

anders dan haar vriendinnen. Ze kon er alleen niet precies de vinger op leggen. Ook in de omgang met jongens was het duidelijk dat ze anders was. Marike had veel vrienden, maar nooit verkering. Er kwamen regelmatig jongens bij ons thuis slapen en dat was erg gezellig. Speciale bedoelingen had ze niet. Het draaide tussen haar en die jongens altijd om vriendschap. Last van echt depressieve periodes had Marike niet, maar naarmate de puberteit vorderde, had ze het op school niet meer zo naar haar zin. Ze was

geregeld somber, boos en kribbig. In die periode veranderde Marike van een redelijk vrolijk kind in een meid tegen wie ik weleens zei: "Kom op kind, het leven duurt al niet zo lang. Geniet toch lekker." Maar ja, die buien van haar hoorden misschien ook wel bij de puberteit. De meeste kinderen weten in die levensfase niet helemaal wat ze willen of moeten. Ze mopperen en zetten zich af. Dat deed Marike ook. Na haar middelbareschooltijd vertrok Marike naar Leiden om te studeren. Omdat ze daar

niemand kende, heeft ze er al heel snel het een en ander uitgezocht. Zo zocht ze bijvoorbeeld meteen contact met het COC (*COC Nederland komt al sinds 1946 op voor de belangen van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgenders, red.*). Door onder meer deel te nemen aan praatgroepen, hoopte Marike te ontdekken of ze wel of niet

'Ging dit echt over mijn kind? Wat haalde ze zich in haar hoofd? Doe normaal, dacht ik'

lesbisch was. Al snel werd duidelijk dat ze daar meer affiniteit had met de homo-jongens dan met de meiden. Een relatie met een meisje is er zelfs nooit van gekomen. Lesbisch... dat was ze dus ook niet.

In Leiden ontmoette ze al wel snel een jongen, Johan. Hij volgde dezelfde studie en het klikte tussen die twee. Het ging weleens aan en uit - ze wisten allebei niet altijd even goed wat ze wilden - maar uiteindelijk bleven ze bij elkaar. Ik sloot Johan direct in mijn hart. Wel vond ik dat Marike veel te veel aan hem hing. Dat werd me nog duidelijker toen Johan tijdens een afstudeerproject een poosje bij mij woonde. Ze hingen elke avond samen aan de telefoon. Marike was degene die zware gesprekken begon en moeilijk deed. Ik vond haar maar weinig veranderd. Achteraf gezien speelde er toen natuurlijk al van alles bij Marike en dat besprak ze met Johan. Voor mij werd het

in die periode in ieder geval heel duidelijk: als Johan ooit met Marike zou kappen, zou ze dat niet aankunnen. Dan zou ze compleet instorten.

Na hun studie vertrokken ze uit Leiden, om samen een huis te kopen in Utrecht. Praktisch gezien was het wel zo makkelijk om dan ook maar meteen met elkaar te trouwen. Niet groots en in het wit, maar wel

met een prachtig feest. Marike was toen vijftientig en al zes jaar samen met Johan.

Knock-out

In de zomer, een halfjaar na hun huwelijksdag, vertelde mijn kind me dat ze dacht dat ze in het verkeerde lichaam zat. Ze liep bij een psycholoog om haar vermoedens te bespreken, maar wilde mij alvast op de hoogte brengen. Toen ik het nieuws te horen kreeg, ging ik echter helemaal over de rooie en mijn eerste reactie was dan ook niet mild. Ik ben ontzettend boos geweest - op haar, op Johan, op de hele wereld. Over zoiets als genderdysforie kon ik al helemaal niet nadenken. Ja, ik vond het erg en was echt een beetje knock-out geslagen. Ging dit echt over mijn kind? Wat haalde ze zich in haar hoofd? Doe normaal, dacht ik. Daarna koesterde ik nog heel erg de hoop dat ze door die psycholoog op andere gedachten gebracht zou worden. Dat ze

haar leven rustig zou overzien. Ik snapte haar ook niet en zei: "Marike, je kunt tegenwoordig toch zijn wie je wilt zijn? Het is niet zo dat je als vrouw op hoge hakken moet lopen, een rokje moet aantrekken en je moet optutten. Je mag zijn wie je bent en wie je wilt zijn. Trek je spijkerbroek aan en je Dr. Martens. Wees wie je bent!" Daar had ze een duidelijk antwoord op: "Dat is juist de moeilijkheid, mam. Ik wil een man zijn. Ik ben een man. Ik zit alleen in het verkeerde lijf." Daar had ik niet van terug. Toch bleef ik het lastig vinden.

Marike was al jaren bezig geweest met de vraag wie ze nu eigenlijk was. Een of andere documentaire op televisie had het kwartje bij haar doen vallen: 'Dit voel ik ook. Dit zou er weleens aan de hand kunnen zijn met mij. Daarom heb ik al jaren een onbestemd gevoel.' Ze had er meer over gelezen, was naar een psycholoog gegaan en had er met Johan over gepraat. Al voor hun trouwen had hij ervan geweten.

Een van mijn grootste zorgen was dat Johan bij Marike weg zou gaan. Maar Johan was heel duidelijk: "Ik ga voor de mens, niet voor de verpakking." Natuurlijk heeft hij wel moeten slikken. Hij was getrouwd met een vrouw en zou oud worden met een man. Toch heeft Johan ook altijd wel iets biseksueels over zich gehad. Het was niet zo'n punt voor hem. Die twee zijn elkaar ook niet voor niets tegengekomen. Het heeft volgens mij zo moeten zijn. Als ik ze samen zie, is het gewoon een heel goed stel.

Eenzaam verdriet

Die zomer werd voor mij persoonlijk één groot drama. Alles

ging verkeerd. Eerst kreeg ik het nieuws van Marike te horen, daarna overleed mijn zwager en vervolgens werd mijn moeder ernstig ziek en raakte ik haar ook nog kwijt. Nadat mijn moeder was overleden, dacht ik: en wat nu? Ik kon niet in de ontkenningfase blijven hangen, maar wat dan wel? Ondertussen hadden Marike en ik een stuk minder contact dan voorheen. Later heeft ze me verteld dat ze in mijn stem altijd de vraag hoorde: 'Is het al voorbij?' Dat heb ik natuurlijk nooit echt gezegd, maar misschien straalde ik het wel uit. Lange tijd vond ik het gewoon zó erg. Soms zelfs erger dan het overlijden van mijn man. Achteraf gezien is dat natuurlijk bespottelijk. Hoe haalde ik het in mijn hoofd? Maar een dochter in een verkeerd lichaam! Daar had ik nooit eerder over nagedacht. Met Dick was 't natuurlijk heel anders gegaan. Die was een paar jaar ziek geweest en zijn dood was langzaam dichterbij gekomen. Dit was meer pats-boem. Dit was gewoon te erg. Ik was zo ontzettend verdrietig in die periode.

Het duurde uiteindelijk wel een jaar voor ik Marikes nieuws kon accepteren. Ik ging door een soort van rouwproces. Na het verlies van je partner krijg je echter vanuit allerlei hoeken steun en veel aanloop. Nu niet. Ik was eenzaam in mijn verdriet. Pas na een paar maanden heb ik het verhaal aan mijn zusje verteld en nog later aan een goede vriendin. Ik maakte mezelf natuurlijk ook eenzaam door het met niemand te delen. Zo gauw je je verhaal deelt, scheelt dat enorm. Ik heb echter geen man en ook geen andere kinderen.

Juist omdat ik mezelf verbood om erover te praten, kon ik er lange tijd helemaal niet mee overweg. Ondertussen hoopte ik dat het nog wel zou bijtrekken. Dat Marikes gevoelens over zouden waaien. Wellicht was het een bevlieging. Op een gegeven moment wist ik echter dat de knop bij mij om moest. Ik moest mee, anders zou ik mijn kind ook nog kwijtraken.

Bekocht

Om alle gebeurtenissen te verwerken, ging ik naar een psycholoog. Daar heb ik veel gepraat en later deed ik dat ook met Marike en Johan. Dat is heel goed geweest. Pas daarna kon ik onder ogen zien dat ik vijftientig jaar een dochter had gehad, maar nu alsnog een zoon zou krijgen. Wel voelde ik me lange tijd bekocht. Toen Dick was overleden, had ik namelijk vaak gedacht: ik ben zelf een vrouw, ik snap en weet hoe ik een dochter moet opvoeden. Nu bleek dat Marike altijd een gozertje was geweest dat in het

hebben heel goede vrienden met lieve kinderen die veel bij hen zijn. Johan heeft daarnaast ook nog een broer met een paar kinderen. Ze weten dat het heel leuk is om kinderen te hebben, maar dat het ook veel beslag op je legt. Ze weten en ervaren dat ze ook gelukkig kunnen zijn zonder kinderen. Voor hen is het dus nooit een punt geweest. Ik had zelf wel oma willen worden, maar dat is voor mij echt niet het grootste goed. Ondertussen weet ik wel dat het leven niet maakbaar is. Je moet altijd maar afwachten wat er op je pad komt en hoe het loopt.

Wachtlijst

Inmiddels had Marike zich ingeschreven bij het VU, waar ze op de wachtlijst van het genderteam werd geplaatst. Samen praatten we er ook over. Dat ze niet meer terug zou kunnen als ze eenmaal aan het traject zou beginnen. Met de kennis van nu weet ik: als je alle goedkeuringen

'Lange tijd vond ik het gewoon zó erg. Soms zelfs erger dan het overlijden van mijn man'

verkeerde lichaam zat, voelde ik me besodemieterd.

Daarnaast vond ik het ook wel jammer dat Johan en Marike waarschijnlijk geen gezin zouden gaan stichten. Ik had ze graag een gezin gegund, maar of ze zelf überhaupt graag kinderen hadden gewild? Ze hebben het er weleens over gehad, maar ik vraag het me af. Ze

hebt en met het gendertraject mag beginnen, ben je al zover doorgelicht en heb je al met zo veel psychologen gepraat en al zo veel onderzoeken achter de rug... Dan ben je twee jaar verder en krabbel je niet meer terug. Dan ben je echt zeker van je gevoelens en van het feit dat je in het verkeerde lichaam zit.

Ik heb in die tijd nooit het gevoel gehad dat ik een dochter moest begraven en dat er een zoon was opgestaan. Wel voelde ik dat het heel anders ging worden. Ik moest zelf ook veranderen. Ik was mijn dochter al kwijt, maar als ik zo doorging, zou ik mijn zoon ook nog verliezen. Voor Marike was het ook

mijn én Dicks familie vertellen. Dat vond ik moeilijk. Marike had zelf een mooie brief geschreven en die heb ik aan iedereen laten lezen. Sommige mensen van wie ik vooraf een felle reactie verwachtte, reageerden juist heel positief. Ik sloeg er soms gewoon steil van achterover. Ik was heel blij met

veel vrolijker persoon. Martijn zit letterlijk en figuurlijk veel beter in zijn vel. Hij is lang niet zo onzeker meer. Stel dat Johan hem nu zou verlaten - wat hij volgens mij echt nooit zal doen - dan zou Martijn zijn eigen leven kunnen leiden. Dat had hij voor zijn transitie nooit gekund.

Zelf heb ik ruim een jaar bij een praatgroep gezeten voor ouders, familieleden en partners van transgenders en het viel me op dat veel partners afhaken tijdens de transitie. Je krijgt als transgender natuurlijk ook een heel nieuw leven en soms past je partner daar gewoon niet meer bij. Gelukkig is dat bij Johan en Martijn helemaal niet het geval. Zij houden gewoon ontzettend veel van elkaar.

'Nog voor het in zijn paspoort stond, werd Marike voor mij Martijn. Hij is gewoon mijn zoon'

raar en teleurstellend dat ik niet direct blij was met het feit dat ze nu eindelijk wist waarom ze zich al die jaren zo anders en onbestemd had gevoeld. Maar dat snap je als ouder dus gewoon niet in één klap.

Testosteron

Behalve dat ik zelf heel erg aan het idee moest wennen, was ik ook bang voor de reacties uit onze omgeving. Gek, want voorheen had ik helemaal niet zo veel waarde gehecht aan de meningen van anderen. Vroeger moest ik juist lachen om mijn moeder als ze zich afvroeg wat de burens ergens van zouden vinden. Maar hoe vertel je dit aan je familie en je vrienden? Ik merkte dat ik hun meningen toch wel erg belangrijk vond. Mensen oordelen snel. Achteraf zijn de reacties me erg meegevallen. De vrienden van Marike accepteerden 't sowieso heel snel. Zij wisten ook al jaren dat er iets aan de hand was. Die vriendschappen zijn er zelfs sterker door geworden. Ik moest het nieuws echter aan

die reacties. En de enkeling die stom reageerde - ach, dat was dan maar zo.

Na alle onderzoeken kreeg Marike testosteron toegediend. Dat moest gespoten worden door de huisarts. Haar lichaam veranderde al na drie maanden: ze kreeg een dikkere nek, een lagere stem en smallere heupen. Dat ging heel vlug. Haar borsten konden met liposuctie weggehaald worden. Ook ik ben in die periode een paar keer mee geweest naar het VU. De kogel was bij mij door de kerk en ik wilde me focussen op mijn nieuwe kind. In die tijd moest je als transman je baarmoeder en eierstokken laten verwijderen voordat je je identiteitspapieren kon laten wijzigen en voor de wet man werd. Nu is die regelgeving veranderd. Maar nog voor het in zijn paspoort stond, werd Marike voor mij Martijn.

Vrolijker

De transitie is inmiddels acht jaar geleden. De oude Marike heeft plaatsgemaakt voor een

Rol van betekenis

Ook onze relatie is weer heel goed. Martijn is nu gewoon mijn zoon. Hij is een veel toegankelijker kind geworden en ik kan veel makkelijker met hem praten, als twee volwassen mensen.

Zijn transgenderschap speelt zelfs geen grote rol meer in zijn of mijn leven. Ik vertel anderen ook dat ik een zoon heb en dat hij met een man getrouwd is. Meer is het niet. Dat hele transgendergebeuren is inmiddels een soort ver-van-mijn-bedshow geworden.

Als er iets op televisie is over dit onderwerp, dan kijk ik natuurlijk nog wel met de ogen van een transgendermoeder. Maar verder speelt het geen rol van betekenis meer in ons leven. Zoals jij jij bent en ik ik ben, is Martijn Martijn. Ik heb een hartstikke gelukkige zoon en dat is voor mij het allerbelangrijkste. ■